

Kráčam smerom k materiálu. Rozhovor s Andrejom Haršánym

Jaroslava Vydrová

Vydrová, J.: Kráčam smerom k materiálu. Rozhovor s Andrejom Haršánym. In: *Ostium*, roč. 15, 2019, č. 1.

Andrej Haršány pochádza z Trnavy. Študoval na Katedre intermédií a multimédií, v ateliéri priestorových komunikácií, doc. A. Čierneho a v rokoch 2004 - 2006 absolvoval prípravu pod vedením akad. soch. A. Rudavského. V roku 2009 bol na zahraničnej stáži na University of Plymouth. Vystavoval v Trnave, Bratislave, Ružomberku, Berlíne, Kolíne nad Rýnom a poslednú výstavu Endless Bio inštaloval v galérii v synagóge v Šamoríne.

Teoreticky ťa ovplyvňuje tvoj kritický aj tvorivý dialóg so špekulatívnym realizmom, ktorý problematizuje vzťah subjektu a objektu. Ako by si opísal svoj prístup - na akej pozícii stojíš?

Filozofický smer špekulatívny realizmus som objavil len nedávno. Je to relatívne nový myšlienkový prúd, ktorého hlavnou témou je vzťah subjekt-objekt, teda presne to, čo sa prelína celou mojou tvorbou. Obzvlášť jeho vetva Objektovo Orientovanej Ontológie je pre mňa zaujímavá, pretože sa snaží vrátiť objektu jeho vážnosť. No tá druhá strana mince je pre mňa problematická. OOO chce dať objektu samostatnosť, ale to sa dá iba vylúčením subjektu. Ako teda môžeme striktno dodržiavať toto pravidlo, keď umenie je výlučne subjektívna oblasť? Rozdiel medzi prírodou a kultúrou je ľudská ruka. Ak aj nič nespravím s prírodným objektom, iba ho prenesiem a vystavím v galérii, stáva sa objekt kultúrou a už nadobúda rôzne myšlienkové konštrukty.

Pri pohľade na tvoju tvorbu vystupuje do popredia výrazná črta zážitkovej sochy, ako aj inštalácie vo verejnom prostredí alebo prírode. Ako si sa dostal k takémuto druhu umeleckej tvorby?

Sochárstvo vnímam ako prácu s materiálom. No a sama táto práca je pre mňa zážitok a radosť. Proces tvorby je pre mňa rovnako dôležitý ako filozofické ukotvenie projektu. Pri realizácii tak veľkého projektu, ako bola inštalácia veľkorozmerných figúr na most SNP v Bratislave, som zistil, že celý proces od prvotnej idey až k samotnej výrobe a inštalácii bol pre mňa veľký zážitok, výzva, stres, obeta a drina. Chcel som na to nadviazať aj v ďalšej tvorbe, hoci iným spôsobom, a tak vznikol Urban E.T. III na Galérii Ganku a odtiaľ to už bol iba krôčik k samotnému cyklu zážitkovej sochy.

Čo týmto prístupom reflektuješ navonok a aké filozofické pozadie má rozhodnutie tvoriť priamo v prírode?

Základná črta mojej tvorby je rešpekt k materiálu. Snažím sa minimalizovať zásahy, aby vyznel materiál sám osebe. Logicky som teda vykročil smerom k materiálu. Vstúpil som na jeho územie, do jeho sveta, kde s ním pracujem, a aj tým eliminujem svoju invazívnosť. Tým, že materiál zostáva na svojom pôvodnom mieste, má jeho výpovedná hodnota väčšiu silu, ako keď ho vytrhnem z jeho domova a stáva sa z neho utečenec bez ukotvenia.

Na jednej strane vystavovanie vo verejnom priestore súvisí s umením, ktoré chce osloviť, „angažuje

sa“, na druhej strane je zážitková socha individuálna, orientovaná najmä na teba ako jej tvorcu a recipient je v tomto zmysle skôr náhodný.

Ako umelec mám záujem vystavovať vo verejnom priestore, aby ľudia mohli vidieť moju prácu, no zároveň mám rád aj intímnu tvorbu, kde som sám so svojím vznikajúcim dielom. Tieto dva princípy striedam podľa okolností.

Používaš rôzne materiály, kameň, drevo, kov a momentálne pracuješ s kožou. Do akej miery ovplyvňuje výber materiálu tvoju tvorbu? Prečo si sa momentálne začal zaoberať najmä kožou?

Výber materiálu je pre mňa kľúčový. Podľa typu projektu a jeho ideového ukotvenia hľadám vhodný materiál, ktorý by mal byť do značnej miery samonosný. Veľmi dobre to ilustruje moja posledná výstava Endless Bio, kde som dva roky snoril po vhodných organických objektoch, až kým som nebol spokojný.

Takisto možno v tvojej tvorbe sledovať posun od práce s figuratívnosťou k jej minimalizovaniu, keď subjekt vystupuje v soche už len v podobe končatín, najmä nôh. Sú to pre teba tie posledné kontakty s figúrou, ktoré naznačujú, že ich nakoniec opustiš pri rozpúšťaní figúry, alebo naopak, sú oporou telesnosti, ktorou ju chceš nielen zachovať, ale aj zvýrazniť?

Proces postupného vytrácania figúry v mojej tvorbe je výsledkom dôsledného uplatňovania zásady autenticity materiálu. Pre mňa je naozaj dôležitejšie nájsť vhodný objekt, ako ho umelými zásahmi pretvárať. Objekt a subjekt majú imanentný vzťah. Koľko uberieš z jedného, o tolko oslobodíš to druhé. Pre mňa je to hľadanie rovnováhy subjekt-objekt. Nohy majú v mojej práci pevné miesto z viacerých dôvodov. Sú nositeľmi subjektu a subjektivity z ideového hľadiska a tiež aj dokážu slúžiť ako nosič objektu z technického hľadiska.

Ak ešte ostaneme pri nohách, nie sú to „podstavce“, naopak, ich vystupovanie napríklad z kameňa akoby statickú sochu dávalo do pohybu (v cykle Walking), oslobodzovalo ju to. Minulý rok si okrem iného spravil dve sochy väčších rozmerov, ktoré sú umiestnené v exteriéri (pri rodinnom dome a na ulici). „Posledné tango“ a „skamenená duša“ sú objektmi, z ktorých takisto vystupujú kráčajúce alebo skôr tancujúce nohy.

Áno, nohy majú v sebe podstatu pohybu, len je dôležité ich správne zakomponovať do objektu. Z malého detailu dokážeš vystavať celú psychológiu postavy zakliatej v kameni. Podľa postoja, uloženia nôh, detailoch na prstoch, proporcie môžeš pretvoriť kameň na objekt plný emócií. A tým, že sa snažím nechať vyznieť prírodný objekt, kameň, čo najviac, ostáva mi malý priestor na zásahy. Takže dokážem vytvoriť naozaj veľké objekty s minimom pridanej práce.

V твоjich prácach sa objavuje ešte jeden kontrapunkt - ako je to napríklad Démon v sérii prác Mr. Morris in Wonderland, na ktorej sa v cykle drevených sôch objaví mohutná, výrazná postava démona, figúra z kravskej kože. V Endless Bio sa zase ocitá pri drevených sochách ako súčasť inštalácie objekt - ventilátor. V prvom prípade hovoríš sám o vyvieraní subjektu, v druhom ide o jeho nahradenie strojom - sú to akoby dve opačné hraničné podoby subjektu (ešte nie subjekt a už nie subjekt). Ak by sme v tom mohli vidieť pohyby dvoma smermi, ktorým smerom sa bude uberať tvoja ďalšia tvorba?

To je dobre vyjadrené - ešte nie subjekt a už nie subjekt. Presne v týchto hraniciach sa bude pohybovať moja ďalšia tvorba. Oba spomínané objekty slúžili ako kontrapunkt na výstavách, aby som podčiarkol a zvýraznil hlavnú myšlienku. Samostatne stojace by nepredstavovali to, čo majú reprezentovať. Až v kontexte celej výstavy majú zmysel. Obe výstavy som vnímal ako jednu prácu, jeden projekt, kde každý detail zapadal do mozaiky. Neboli to iba zozbierané objekty z ateliéru.

Mgr. Jaroslava Vydrová, PhD.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
E-mail: jaroslavavydrova@gmail.com